

Apžvalga

Nr. 70

KETVIRTADIENIS, 1946 M. LAPKRIČIO 7 D.

II metai

ATSISTATYDINO MINISTRAI

Berlynas, XI. 6. Visų trijų sričių (amerikiečių zonos Vokietijos: Bavarijos, Badeno-Wuerttembergo ir Hesseno) denacifikavimo ministrai atsistatydino gen. Clay pareiškus nepasitenkinimą jų vedama denacifikavimo politika. Jei paaiškės, kad karinė valdžia neturi pasitikėjimo, taip pat atsistatydins ir tų trijų sričių ministrai pirmininkai.

OLANDIJOS REIKALAVIMAI VOKIETIJAI

New Yorkas, XI. 6. Olandijos vyriausybė atsiuntė 4 didž. užs. reik. ministrų konferencijai nota. Joje išdėsto savo reikalavimus Vokietijai, į kuriuos prašo atkreipti dėmesį ruošiant taikos sutartį su Vokietija.

Atlyginimui karo nuostolių, Olandija reikalauja iš Vokietijos 50 metų kairiajame Reino krante esančių anglies kasyklų, sienos išlyginimui 1755 kv. kilometrų teritorijos, nustatyti vokiečių uostų, maito ir geležinkelų transporto tarifus, kad nebūtų sudaryta Olandijos uostams konkurencija, kai kurių ekonominių ir valiutinių suvaržymų ir t.t.

SOVIETAI NORI PERKELTI JTO

New Yorkas, XI. 6. Ukrainos TSR atstovas Manuilskis šiandien pasiūlė JTO būstinę perkelti iš JAV į Europą. Jis tą savo pasiūlymą motyvavo tuo, kad JAV Europos reikalai yra tolimi ir svetimi. Tačiau tas pasiūlymas buvo atmestas.

GRAIKIJOJ STREIKAS

Londonas, XI. 7. 75.000 Graikijos valdininkų ir tarnautojų paskelbė vienos dienos streiką. Streikininkai reikalauja pakelti atlyginimą.

ALBANAI PULDINĖJA GRAIKIJĄ

New Yorkas, XI. 7. Graikijos vyriausybė įteikė JTO gen. sekretoriui protesto notą, kurioje sako, kad ginkluotos albanų gaujos nuolat įsiveržia į Graikijos teritoriją ir ten vykdo ginkluotus užpuolimus.

TAIKOS PAGRINDAS — PREKYBA

Londonas, XI. 6. Valstybės ministras Morrison pareiškė, kad pastovi pasaulio taika gali būti sukurta tik tada, jei visame pasaulyje bus laisva prekyba. Reikia kurti ne taktą, kalbėti ministras, bet su šaknimis išrauti būsimojo karo priežastis.

SUJUNGS DALĮ VOKIETIJOS

Londonas, XI. 6. Jau daromi konkretūs žygiai artimu laiku ekonominiai sujungti Vokietijos britų ir amerikiečių zonas.

JAV RINKIMUS LAIMĖJO RESPUBLIKONAI

New Yorkas, XI. 7. JAV kongrese ir senate 14 metų turėjusi daugumą demokratų partija užvakarykščius rinkimus pralaimėjo.

Iš 435 vietų kongrese, respublikonai laimėjo 245, o demokratų — 186, senate respublikonai laimėjo 52 vietas, o demokratų — 43. Tokiu būdu respublikonai turi absoliučią daugumą JAV kongrese ir senate.

Korespondentai pažymi, kad prez. Trumanas iki savo kadencijos pabaigos t. y. iki 1948 m., bus nuolatiniam konfliktui su senatu ir kongresu. Jau yra spėjama, kad respublikonai bandys panaikinti prezidento veto teisę. Ją panaikinti yra reikalinga 2/3 balsų dauguma senate ir kongrese.

Taip pat koresp. pažymi, kad tuojau bus paskelbti keli nauji įstatymai: mokesčių sumažinimo, visiško kainų kontrolės panaikinimo ir kt. Radikalių pasikeitimų užsienio politikoj nelaukiama.

JAV UŽSIENIO POLITIKA NESIKEIS

Londonas, XI. 7. Šiandieninis Daily Herald, ryšy su respublikonų laimėjimu JAV konstatuoja, kad JAV užsienio politika visiškai nepasikeis, nes ta politika iki šiolei buvo abiejų partijų politika. Toliau laikraštis būkštuoja, kad respublikonų vidaus politika gali turėti labai blogos įtakos pasaulio maitinimui.

Komunistinis Daily Worker trumpuose komentaruose pareiškia, kad JAV visa linija laimėjo reakcija.

JAV NEKRYPSTA Į KAIRĖ

New Yorkas, XI. 7. Buv. JAV prezidentas Hooveris, respublikonas, pareiškė, kad po šio karo visi kraštai krypta į kairę. JAV tačiau tuo keliu nepasiekė, ir respublikonų partiją reikia laikyti dešiniąja partija.

KOREJA REIKALAUJA LAISVĖS

New Yorkas, XI. 6. Reprerzentatyvinė Pietų Korėjos demokratinė taryba JTO plenumui pasiuntė notą, kurioje reikalauja iš Korėjos teritorijos tuojau atitraukti ame-

rikiečių ir sovietų okupacines karines pajėgas. Tatai yra būtina, kad Korėja netaptų trečiojo pasaulio karo išeities tašku. Toliau notoje pažymima, kad amerikiečių ir sovietų okupacinių zonų padalinta Korėja yra ekonominiškai prislėgta. Gale notoje pareiškama, kad amerikiečių kariuomenė Korėjoje turi pasiūlyti kol Korėją neapleis paskutinis sovietų kareivis.

ISAISKINTA KOMUNISTŲ VEIKLA

Londonas, XI. 7. Vakar Ispanijoje buvo išaiškinta visa komunistinė organizacija ir suimtas komunistų partijos gen. sekretorius. Buvo atrastos trys nelegalios spaustuvių ir dvi radijo stotys.

SOVIETAI NORI GLOBOTI DP STOVYKLAS

TSRS KARININKAI — DP STOVYKLŲ KOMENDANTAI

New Yorkas, XI. 7. Šianakt įvykusiame social. ir humanitarinių reikalų komisijos posėdyje Vyšinskis asmenų be tėvynės reikalu pasakė kalbą, trūkusių pusketvirtos valandos. Jis pabrėžė, kad visose DP stovyklose Vokietijoje ir Austrijoje yra daromas spaudimas, kad jie negrįžtų į savo kilmės kraštus. Dauguma tų asmenų, kalbėjo Vyšinskis, yra TSRS piliečiai. Vyšinskis reikalavo, kad DP stovyklų vadovybė būtų pavesta sovietų karininkams. Anderso armijos nepaleidimas nuodija tarptautinę atmosferą, sakė Vyšinskis, nes ji yra bet kokiai agresijai paruošta.

JAV atstovė E. Roosevelt trumpai pareiškė, kad sovietų išvedžiojimai neturi logiško rėšio. Iš viso ko matyti, kalbėjo Roosevelt, kad sovietų taktika ir laikysena visai neturi kompromiso dvasios. Šiandien E. Roosevelt pasakys kalbą, kurioje duos išsamų atsakymą Vyšinskiui.

SOVIETŲ ARMIJOS PASIRUOŠUSIOS

Maskva, XI. 7. Spalio revoliucijos sukakties proga, TSRS karo ministras Bulganinas išleido dienos įsakymą, kuriame sako, kad Sovietų S-gos sausumos, oro ir jūrų ginkluotosios pajėgos yra pa-

DP UŽ DARBĄ MOKĖS DOLERIAIS

Frankfurtas/M., XI. 7. Amerikiečių kariuomenės vadovybė paskelbė, kad amerikiečių kariuomenėje tarnaujant DP sargybiniams, šoferiams, palydovais ir t.t., bus atlyginami po 5 dolerius į mėnesį. Grįžtą į savo tėvynę, jie galės su savimi pasiimti iki 100 dolerių kiekvienas JAV valiuta.

PRATĖSIAMA KARO TARNYBA

Londonas, XI. 6. Naujai paskelbtu įstatymu, karo tarnybos prievolė D. Britanijoje dar pratęsiama. Privaloma karo tarnyba truks pusantrų metų ir atsitarnavę bus dar 4—5 metus ginkluotoje atsargoje.

siruošusios kovai. Tikslai galingosios sovietų armijos yra tikra sovietų sistemos ir pasaulio taikos garantija.

JAV IR ANGLIJA TRUKDO SOVIETAMS

Maskva, XI. 7. Spalio revoliucijos 29 metų sukakties išvakarėse komunistų partijos centrinio komiteto sekretorius Zdanovas sovietė pasakė kalbą.

Zdanovas pareiškė, kad 1945 metai buvo pergalės metai, o 1946 yra pirmieji taikos metai. Dabar penkmečio plano pagalba prasidėjo pašalinimas karo pėdsakų. Sovietų S-ga ne tik sugebėjo atlaikyti šį baisų karą, bet ir jį laimėti, kai tuo tarpu Sovietų S-gos vietoje kiekviena kapitalistinė valstybė būtų žuvusi. Sovietų S-goj atstatymas vyksta pilnu tempu ir ji neturi jokių darbo jėgų rezervų, kai Anglijoj ir JAV, kurios nepatyrė prieš invazijos, jau prasidėjo pokarinis krizis. Šis karas buvo antifašistinis, tad ir po jo turi būti sukurta antifašistinė taika. Tačiau Sovietų S-gos tiksluose ir koncepcijose kuriant taiką jau nuolat trukdo JAV ir Anglija.

Po jo kalbos buvo priimta sveikinimo telegrama Stalinui, kuris veda Sovietų S-gą į naujus laimėjimus.

AR GALIMAS NUSIGINKLAVIMAS?

Nespėjus pasibaigti pirmajam pasaulio karui, prasidėjo kalbos apie nusiginklavinimą. Susikūrusi Tautų Sąjunga ilgose konferencijose svarstė tą komplikotą klausimą, tačiau niekada nepriejo prie praktiško jo išsprendimo. JAV griežtai laikėsi Monroe doktrinos ir visai nenorėjo leisti Europoj sau suriši rankas. Dideli tame klausime nuomonių skirtumai tarp Prancūzijos ir Vokietijos visas nusiginklavinimo derybas pastatė mirties taške.

Pasibaigus antram pasaulio karui, susikūrė nauja valstybių konsteliacija. Vietoj neįtakingosios Tautų Sąjungos gimė Jungtinių Tautų Organizacija, kuri apima ne tik pasaulio valstybių daugumą, bet ir visas didžiąsias valstybes. JAV pakartotinai užkomentavo, kad negrįžtamai praėjo izoliacionistinės politikos laikai ir kad jai Dardanelai lygiai taip pat rūpi kaip ir Panama.

Tačiau daugiau kaip metus laiko stant pasaulio taiką, sprendžiant įvairias pokarinio atstatymo problemas, buvo lyg ir pamirštos kalbos apie nusiginklavinimą. Priešingai, kas dieną vis dažniau ir įkyriau ėmė viešpatauti pasaulio spaudos spėliojimai ir išvedžiojimai apie trečią pasaulio karą. Tos mintys pamažu prasimušė į dominuojančią pasaulio opiniją ir jos užviešpatavo visus pasaulio sluoksnius. Pagaliau, jau apie tai visai atvirai pradėjo kalbėti ir didieji valstybių vyrai.

D. Britanija įsteigė Valstybės Gynimo Komisiją ir Valstybės gynimo ministeriją, kurios pagrindinis tikslas kaip tik yra koordinuoti visas ginklų rūšis ir sustiprinti imperijos gynimą, atseit, ir patį jos apginklavinimą. Gynimo ministras Alexanderis pareiškė, kad dėl savo nepasiruošimo ir pavėluoto apsiginklavinimo praėjusiame kare Anglija taip brangiai sumokėjo. Ji tos klaidos ir apsilėidimo niekada ateity neturi papildyti.

JAV darė eksperimentus su atominė bomba tikriausiai ne tam, kad pasigėrėtų nuostabiais jos eksplozijos sukeltais efektais, o savo bazes plačiausio pasaulyje tvirtino tikriausiai ne medžioklių tikslais. Mus nuolatos pasiekia žinios apie pasakiškas sumas JAV skiriamas moksliniams tyrimams ir naujų ginklų tobulinimams. Amerikiečių kariuomenė yra žymiai sumažinta, tačiau dar nežinia kas gali būti reikšmingiau kitame kare, ar atominė bomba, ar 60 sovietų divizijų.

Rimti šaltiniai tvirtina, kad visi Vokietijos sovietų zonos ginklų fabrikai dirba pilnu tempu. Ginklų gamybos specialistai vokiečiai paskubomis perkeliama į Sovietų S-gos

gilumą, kur prieš tai jau nuvežti, reparačių sąskaiton gauti, Vokietijos ginklų fabrikai. Įvairių valstybių padangėse nuolatos pasirodo paslaptingos raketos.

Nesiliaujas propagandos ir nervų karas iš spaudos ir radijo persimetė į viešųjų konferencijų tribūnas, kuriose įsivyravo jau pernelyg atvira, nepridengtas jokiomis diplomatijos ir džentelmeniškumo kaukėmis, tiesioginis vienas antro plūdimas.

Ir štai šitokioje atmosferoje, kuri jau nėra taip labai palanki pastovios taikos kūrimui, Sovietų S-gos užs. reik. ministras Molotovas, prieš tai išplūdęs anglius ir amerikiečius, išvadines juos pirkalais, dolerio politikais, imperialistais, ekonominės pasaulio hegemonijos siekėjais, išlenda su savo garsioju nusiginklavinimo planu.

Molotovas nedviprasmiškai reikalauja: a) susitarimo visuotinio ginklavinimosi sumažinimo, b) uždrausti gaminti atominę bombą ir ją pripažinti neleistinu ginklu, c) imtis praktiškų priemonių ginklavinimui sumažinti ir d) paprašyti visų vyriausybių, kad tame klausime paremtų Saugumo Tarybą.

Anglosaksų diplomatija šį pasiūlymą priėmė rimtai ir spontaniškai sutiko jį svarstyti. Tačiau jo pačių spauda ir jį pažiūrėjo ir žiūri lyg į kokią sovietišką išdaigą ir ne be tam tikro nepasitikėjimo. Spauda ypatingą dėmesį atkreipia į faktą, kad po to pa-

siūlymo sovietų spauda ir radijas dar pradėjo intensyvesnę propagandą prieš anglosaksus. Ji stebisi ir klausia, ar atsirastų pasaulyje kitas toks valstybės vyras ir kita vyriausybė, kuri tokiu momentu ir tokiose aplinkybėse patiektų tokį pasiūlymą. Amerikiečių spauda net klausia, ar tas pasiūlymas tikrai yra rimtas, ar tikrai frazeologija ir propaganda.

Amerikiečių atstovo senatoriaus Austino staigus pritarimas tam pasiūlymui buvo labai palankiai visos anglosaksų spaudos sutiktas. Juk Amerika visą laiką siekė ir siekia taikos ir nusiginklavinimo. Juk ji net sutinka atiduoti tarptautinei kontrolei tokį pavojingą ginklą kaip atominę bombą. Bet kas gi privedė ją ir visą pasaulį prie dabartinės būklės? Kodėl JAV taikos kūrimo ir Tautų Chartos principų įgyvendinime jos sutiko ne pagalbą, bet griežtą pasipriešinimą? Ir t.t. ir t.t.

Tikrai yra sunku suprasti pasauliui tokią keistą sovietų laikyseną, kada taip diametriškai skiriasi žodžiai nuo darbų ir ketinimų. Atstatyto pistoleto politika sukūrė tokį nepasitikėjimą ir įtarimus, kad juos išblaškyti nepasiseks nors ir įmančiausiais didžiųjų sovietų liaudies vyrų žodžiais. Atrodo, kad pasaulis į juos pradeda žiūrėti su tokiu susidomėjimu ir smalsumu, bet drauge ir su nepasitikėjimu, kaip žiūrėta į paslaptinius faktų triukus. Pasibaigs žaidynės triukais, kaip pasibaigia visokios žaidynės. O dabar kažin ar neprasidėjo žaidimas paskutinėmis kortomis?

Bračkus

DVIGUBA TSRS UŽSIENIO POLITIKA?

Londonas, XI. 4. Londono savaitraščiai dar vis tebekomentuoja Stalino pareiškimus ir juos gretina su Molotovo kalba, pasakyta JTO plenumo posėdyje.

Įtakingas savaitraštis The Economist stebisi, kad tokioj disciplinuotoj valstybėj, kaip Sovietų S-ga, pasireiškia prieštaračiai, kokie pasireiškė tarp paskutinių Stalino ir Molotovo pareiškimų. Kai Molotovas New Yorke vedė kietą ideologinę kovą, Stalinas kalbėjo nuolaidžiai ir taikingai. Stalinas suteikė laisvas rankas Molotovui užsienio politikoj ir jis tvirtai vedė karo meto politiką. Tačiau ta jo politika neturėjo ir neturi pasisekimo ir tatau pastebėjo ir Kremlius. Ir šita politika yra politbiuro, kuriam priklauso 14 žymiausių Sovietų S-gos žmonių, užsienio politika. Tuo tarpu Stalinas savo naujo užsienio politikoj atsisako idealoginio karo ir siekia gauti JAV paskolą, be kurios vargu ar būtų įmanoma atstatyti taip smarkiai per karą nukentėjusį sovietų ūkį.

Ir šis paskutinis Stalino pareiškimas yra ryškus naujo politikos kurso paėmimas. Tačiau artima ateitis parodys kuri iš šių dviejų sovietų užsienio politikų ims pirmauti.

Spektator panašių išvedžiojimų pabaigoj spėja, kad šiais metais, TSRS švenčiant 29 spalio revoliucijos metines, Stalinas pasakys svarbią politinę kalbą. Praėjusiais metais per tokias sukaktuves Stalinas išsėjos Kaukazo kurorte. Tačiau, jei ir šiais metais jis pasiūlymą iš Maskvos, šis jo pasiūlymas būtų per daug įtartinas ir visas pasaulis jį labai komentuočiau. Toliau tas pats laikraštis tvirtina, kad į Stalino nemalonę pakliuvo Zdanovas ir Andrejevas.

KOMUNISTŲ KONFERENCIJA BELGRADE

Triestas, XI. 5. Italijos komunistų partijos gen.-sekretorius P. Togliatti iš Triesto išvyko į Belgradą. Ten jis susitiks su marš. Tito ir su speciale sovietų delegacija, kuri yra atvykusi iš Maskvos.

GEN. CLAY NEPATENKINTAS VOKIECIAIS

Berlynas, XI. 6. Per pasikalbėjimą su spaudos atstovais, JAV okupacinės kariuomenės Vokietijoje vado pavaduotojas gen. Clay pareiškė, kad jam pavyko sueiti į kontaktą su kitomis okupacinių kariuomenių vadovybėmis ir aptarti Vokietijos ekonominio suvienijimo klausimus. Gen. Clay tvirtino, kad tame reikale sovietai ne tiek priešinasi, kiek prancūzai.

Toliau gen. Clay pabrėžė savo nepasitenkinimą dėl vokiečių įstaigų, ypač Bavarijoj, vykdomo denacifikavimo. Jei būklė nepasikeis, kalbėjo gen., amerikiečiai turės perimti iš vokiečių denacifikavimo vykdymą.

VIETOJ LENKŲ — SERBAI

Roma, XI. 6. Ansos žiniomis vietoj iškeltų Anderso armijos dalinių į įvairius Italijos miestus atvyks serbų četnikai. Iš viso būsianti sudaryta 60.000 vyrų armija, kuriai vadovausią anglių karininkai. Į Bologną jau atvyko pirmieji četnikų daliniai.

PRIMINS ĮSIPAREIGOJIMUS

New Yorkas, XI. 6. Min. Byrnes, atsakydamas į senatoriaus Maurris užklausimą, ką JAV mano daryti ryšį su arkivyskupo Stepinač nuteisimu, Byrnes atsakė, kad JAV Jugoslavijai primins jos įsipareigojimus humanitarinėje ir žmogaus teisių apsaugojimo srityje.

ITALIJA FINANSINIAI NEPAJĖGI

New Yorkas, XI. 5. JAV užs. reik. įstaiga praneša, kad Italija negalės mokėti jai uždedamų karo reparačių, jeigu jai nebus suteikta užsienio paskola.

IŠVEŠ 5000 DP

New Yorkas, XI. 6. Čia vyrauja nuomonė, kad JAV šiais metais iš Vokietijos ir Austrijos leis įvažiuoti 5000 DP.

DRUMSČIA VIEŠA TVARKA

Belgradas, XI. 5. Vakarykščioj kalboj Tito pareiškė, kad Kroatijoj dar ir šandien reaciniai elementai nori sudrumsti viešąją rimtį.

ŽYDAI PRISIPAŽISTA

Roma, XI. 5. Žydų teroristų organizacija Irgum Zwei Leumi paštu išsiuntinėjo pareiškimą, kuriame ši organizacija prišliama sau kaltę už britų ambasados susprogdinimą Romoje. Toliau pareiškime tvirtinama, kad ta organizacija pradėsianti plačią karinę akciją prieš britų užsienių ambasadas visame pasaulyje.

Papildomai pranešama, kad ryšį su atentatu Romoje, suimtųjų skaičius pasiekė 16 asmenų.

TAUTOS ATGIMIMO IR LAISVĖS KŪRĖJAS

DIDŽIOJO AUŠRININKO DR. J. ŠLIŪPO DVIEJŲ METŲ MIRTIES SUKAKTIES PROGA

(Žiūr. 69 nr.)

1886 m. užsidarė „Aušra“. Aple tai J. Šliūpas rašo: „Kada neliko „Aušros“, aš norėjau prisidėti prie jos atgaivinimo, bet mano skurdi padėtis pasipriešino, o ir Lietuvos inteligentai buvo pabūgę mano kovos aršumo su kunigais“. Tačiau J. Šliūpas ne vien kovojo su kunigais, būdamas savųjų įsitikinimų, bet kur šaukė bendri tautos reikalai, jis mokėję su dvasiškaiais rasti bendrą kalbą ir patraukti į darbą.

Baigęs Marylando universitetą ir įgijęs medicinos gydytojo teises, jis sėkmingai vertėsi praktika. Kaip gydytojas, J. Šliūpas Amerikoje turėjo didelį pasisekimą ne tik vietose kur gyvendavo, bet ir ten, kur nuvykdavo su prakalboomis. Daugelį vargšų jis gydė veltui, ir per 26 praktikos Amerikoje metus jo paslaugos vargšams apskaičiuojamos 18.000 dolerių. Drauge su vienu lenku gydytoju jis įsteigė akušerių kursus lietuvėms, kuriuos baigė apie 30 lietuvių.

Pirmojo pasaulinio karo metu J. Šliūpas vykstą per Japoniją į Rusiją ir lietuviams pabėgėliams atveža pašalpų. Tuo metu latvių jis kalbina įkurti lietuvių-latvių respubliką, tačiau latviai jo minčiai nepritaria, ir J. Šliūpas vykstą į Švediją. Pažymėtina čia jo išleista knygelė „Šiaurės Tautų Sąjunga“, kurioje jis svajoja apie Lietuvą, susivienijusią su suomiais, šve-

dais, estais, latviais ir kitais kaimynais.

1918 m. gale J. Šliūpas vykstą į Angliją (kelionės per Atlantą metu vos nenuskusta jį vežęs garlaivis), įsikuria Londone ir veikia Amerikos lietuvių vardu, kol iš Lietuvos atstovais atvyksta prof. Čepinskas ir Bizauskas. „Po to, rašo J. Šliūpas, Paryžių aplankęs ir iš ten veikiančio komiteto siųstas, St. Nazaire mūsų krašto ligoninėms bei šiaip visokių padargų pripirkęs iš Amerikos sandėlių už arti pusę milijono dolerių, aš atsidūriau Lietuvoje... Smetona liepė man važiuoti į Rygą ir ten būti Lietuvos atstovu. Rygoje pergyvenau latvių kovas su bermontininkais ir prieš Kalėdas 1919 m. per Krustpilę aš grįžau į Kauną. P. Natkevičius buvo mano adjutantas. Su juo mudu lankėvisi Tartu mieste pasimaityti su rusų atstovu žydu Joffe ir užmegzti su rusais santykius. Buvo sutarta komisijų suvažiavimą padaryti Ilaikyje (Eglaitėje), 4 d. sausio 1920 m., bet užsienio reikalų ministeriui Voldemarui Sovietų nekenčiant ir už nieką laikant, tas planas neįvyko, nors ir Čičerinas kelias telegramas mušo.“

Vėliau dar kartą J. Šliūpas vykstą į Ameriką, renka ten aukas Lietuvos prekybiniam laivynui, o sugrįžęs į Lietuvą, dalyvauja ekonominių organizacijų steigime, organizuoja prekybos ir pramonės įmo-

nes, svariai prisidėdamas su savo per eilę metų uždirbtuoju kapitalu. Jis mokytojauja Biržų ir Šiaulių gimnazijose, vėliau Vytauto Didžiojo Universitete skaito medicinos istoriją. Už mokslinius darbus universitetas vėliau J. Šliūpui suteikia medicinos ir teisių garbės daktaro titulus.

Savo vardą Lietuvoje J. Šliūpas yra įamžinęs sukurdamas lyg ir naują tikybinę bendruomenę, pavadintą „Etikos ir Kultūros Draugija“. Ši draugija leido laikraštį „Laisvoji Mintis“, kurios redaktoriui ir buvo pats Dr. J. Šliūpas.

Beburmistruojantį Palangoje Dr. J. Šliūpą užtikio 1940 metų birželio įvykiai. Su kartėliu prisimena Dr. J. Šliūpas tas dienas: „... per visą laiką aš buvau susitapęs iki 38.000 dolerių, kuriuos Lietuvon parsivežiau, manydamas tėvynėje ramiai nugyventi baigsiąs savo senatvę. Bolševikai 1940 ir 1941 m. mane apgrobstė ir ubagų pavertė.“ Bolševikams atėjus vienas kitas pažįstamas man laiškuose rašė, jog mano ieškinys — civilinė metrikacija tapo įvykinta ir jog aš turis patenkintas būti. Langvapėdžiai! Kada tauta pateko vergijon, jiems atrodė civilinė metrikacija dideliu daiktu... Juk žlugo visi idealai, visos materialinės bei dvasinės gėrybės, žlugo ir tautos politinė nepriklausomybė. Per visą savo amžių aš skelbiau lietuvių patrijotizmą, lie-

tuvių kalbos atgijimą ir meilę, mokslo dvasios reikalingumą, etikos kilnumą ir pamatingumą valstybėje, tal-kininkavimą vienu kitiems, bendradarbiavimą, įstatymingumą, tvarką, laisvę... Bolševizmas viską sužlugdino, patrempė kojomis...“

Po bolševikų atvyksta vokiečiai, ir tada Dr. J. Šliūpa matome Palangoje organizuojantį apsaugos vykdomąjį komitetą. Tūli asmenys neteisėtai įskundžia Daktarą vokiečiams, esant žydus užtariančiu burmistru, ir vokiečiai jį suima, bet netrukus paleidžia. Vėl ateina žinomieji įvykiai, ir Dr. J. Šliūpas su šeima priverstas palikti tėvynę. Jis apsigyvena Vokietijos pietuose.

Ir tremtyje Daktaras kruta, kaip ir visą savo amžių, kada jis, šalia medicinos gydytojo praktikos, rado laiko rašyti laikraščiams ir atskiras knygeles bei daryti vertimus iš svetimų kalbų. Be redaguotųjų „Unijos“, „Lietuviškojo Balso“, „Apšvietos“, „Naujosios Gadyknės“, „Laisvosios Minties“ ir kitų laikraščių, Dr. J. Šliūpas parašė visą eilę knygelių įvairiausioms temoms. Štai jos: Abėcėla (parašė kartu su Agle — Liudą Malinauskaite, pirmąją savo žmoną), Šiaurės Tautų Sąjunga, Lietuvių raštai ir raštininkai, Aš ir Lietuva, Praeitis, dabartis ir ateitis lietuvių tautos, Lietuvių tauta (2 tomai), Šliktos viešpatavimas Lietuvoje (prie šio pridėta ir Čackio Lietuvos Statuto vertimas), Lietuviai Mažonoje Azijoje, Senovės ir viduramžių medicinos istorija, (Keliama į 4 psl.)

Ant. Skėma.

BALTINIAI MANE SUKRĖTĖ

Feljetoniškas reportažas

Aš negalvojau, kad Amerikoje tiek daug senienų. Buvau įsitikinęs, kad ten vartojami vien nauji daiktai. Net puspadžių niekas nekala. Pasižiūri vieną rytą laisvasis pilietis į švelnią skylutę lakierkoše, burbteli „O key“ ir sviedžia batus iš septyniolikos trečio aukšto žemyn į specialią mašiną. Mašina, apvažinėjusi visus dangoraižius (panašiai pas mus Švabijoje renkamose šiukšlės), prakiurusius batelius nuveža į krematorių, ir ten juos supleškina dideliu batų fabrikantų džiaugsmu. Tačiau laisvai išprievartautas gyvenimas gražioje Vokietijoje nupūtė miglas nuo mano klystančių smegenų. Ačiū Apvaizdai, mačiau daug stovyklų, o stovyklose krūvas fantastiškiausių senienų, atplaukusius iš anapus vandenyno. Mačiau batus, kurčius avėjo pirmieji užjūrio kolonizatoriai, kai indėnai dar šoko bailsius karo šokius ir lupdavo skalpus nuo galvų;

mačiau Edisono senelės suknią, pasiūtą milžiniškam Čikagos augimui pagerbti (tada Čikaga turėjo dvidešimt tūkstančių gyventojų). Pagaliau mačiau nepaprastai spalvingą liemenę (žinote, violetiniame fone auksinės neužmirštuolės truputį panašos į dolerius). Šią liemenę, mano manymu, dėvėjo koks nors senatorius, kada dar senatoriai šaudė į butelius iš didžiulių pistoletų su barabonais ir posėdžiavo mediniuose saliuose.

Aš esu modernistas ir nemėgstu senienų.

Aš nevalgau šviežios mėsos, netepu ant duonos sviesto ir su pasislykštėjimu šneku apie kiaušinius. Paskutiniu metu nustoju berti į arbatą cukrų, nes tai nemoderniška, nes įeigu jo negaunu, vadinasi, medicina padarė šuolį pirmyn, ir cukraus maistingumas — viduramžių pasakos.

Taigi, aš esu raketinės konstrukcijos, atominio amžiaus pilietis ir, kaip toks, laikau

nusižengimu progresui užsi-vilkti senatoriaus liemenę su dolerinėm neužmirštuolėm, arba parnešti žmonai Edisono senelės suknią. Aš visada su-taisau atitinkamą veido išraišką, lyg man viskas dvokia, kai paskaitau komiteto skelbi-mą.

— Ryt, tokią tai valandą dalinami drabužiai.

Tačiau šį kartą aš suabejo-jau ir pergyvenau principinį sukrėtimą. Tiesa, skelbimas buvo toks pat, jame figūravo vyriški, moteriški ir vaikiški baltiniai, bet išvaduotieji iš-vietintieji plepėjo, kad tai bus nauji baltiniai.

Vadinasi, aš lygiai antrą valandą po pietų atėjau į eilutę laukti modernaus laimio. Eilutės nebuvo. Ankštame kambaryje sūbavo trys šim-tai išvietintųjų išraudusiais veidais ir laukė, kada atsidar-ys baltinių rojus. Deja, da-linimui liko tik du maži kam-barėliai, nes salėje (800 vietų) treniravosi du pingpongistai.

Aš pastebėjau nepažįstamą blondinę ir prisispaudžiau prie jos. Aš labai mėgstu nepa-žįstamas blondines ir, kovo-damas su šia aistra, vedžiau pažįstamą brunetę. Vadinasi,

legaliai prisispaudęs, nes visi spaudėsi, galėjau kėsti lauki-mo nuobodulį.

Blondinės plaukai kvepėjo tauriu odekolonu (gauk tu man šitoki), ir, uostydamas jį, prisiminiau taurius gėrimus, kaip pagarbinto atminimo tri-jų žvaigždučių konjaką ir įvairius paprastinius gėrimus, neišskiriant nė palaiminto kruvino režimo skaidrioslos. Vienu momentu pasijutau ap-svaigęs nuo kvapo ir prisi-minimų ir pakalbinau nepa-žįstamąją.

— Jūsų plaukai kvepia, ta-rytum leukonija!

Tiesa pasakius, aš nežino-jau, ar leukonija iš viso kve-pia, bet būdamas džentelme-nas, nedrįsau ištarti alkoholi-nių pavadinimų. Manoji blon-dinė truputiuką atsuko galvą, plaukų pluoštas pakuteno ma-no nosį, ir drąsiai atsakė:

— Tamsta begėdis!

Pasišnekėjimas galėjo pa-krypti į gerąją pusę, žmona namie skaldė malkas, o aplin-kui nesimatė nė vieno artimo mūsų šeimos bičiulio.

Bet... tuo metu buvau nusviestas, nublokštas, sug-niuždytas... Pasirodo, bal-tinių komisija į baltinių rojų

Tautos atgimimo ..

(Atkelta iš 3 psl.)

Šis tas iš pasaulinės prekybos istorijos, Jaunatvė, Rikimėsi sveiki būti, Lietuviai, latvių bei prūsų arba baltų ir jų prosenių mythologija, Juozas Zauka ir kun. A. Šliūpa-
vičius. Kitų savo kūrinių, kaip rašo Dr. J. Šliūpas, ir pats neatsimena.

Svetimomis kalbomis parašė: The Past, Present and Future of Lithuania, Bestiality of the Russian Czarism, Respect and Prospect, Litvini i Polacy ir kt. Vertimai: Most „Gottespest“, Buechner „Kraft und Stoff“ ir kt. Yra rankraš-
čiuose: Žydija ir Talmudas, Žmonijos ir ypačiai lietuvių tautos kilmė, Metmenys: valstybė be skurdžių ir turtuolių, Lyties aistros ir kt.

Tremtyje Doktoras rašo: „O mes, visa šeima, esame patrijotiškai nusistatę ir po visų negerovių laukiame Lietuvą lyg Phoenixą atgimsiant iš pelenų, gražesnę, doresnę, darnesnę negu buvo iki šioliai, o ir su žymesne savygarbe. Lietuvai, senai lietuvių tau-
tai, pritinka užimti garbingą vietą tautų symfoniskame orkestre.“

Kitoje vietoje randame: „Mes stovime ant slenksnio į naują tautos gaidynę, toli žvaulesnė už praeitųjų kartų gyvenimą.“

Dr. J. Šliūpa jau slėgia sunki amžiaus našta, ir vėliau jis rašo: „Nuo tūlo laiko aš nesveikuoju: kaulai surem-
bėjo, atmintis ir regėjimas sumažėjo ... Nestebėtina, kad

dažnai mirties mintis švaisto-
si po smegenis. Mirtis man baimės nedaro; tik rūpi ... kas bus su mūsų tėvyne. Ta-
čiau šiandien tai ne 1883 m.: anuomet inteligentus ant pir-
tų suskaidydavome, o dabar jų jau tūkstančių tūkstančiai. Yra kas tautos reikalais rū-
pinasi. Taip pat ir mano lie-
kančiais raštais gal kas nors pasiindomaus ir atitinkamai suvartos.“

1944 m. lapkrityje jis vyksta į Berlyną, kur eterio bangomis žada tarti savo tiesų žodį užjūrių lietuviams, bet nespėja ... Lapkričio 6 d. rytą at-
gula amžinajam miegui. Berlyne, Wilmersdorfo kremato-
riumo koplyčioje, dalyvaujant gausiam lietuvių tremtinių būriui, įvyko kremacijos iš-
kilmės: gedulingos giesmės ir muzika bei mūsų visuomini-
ninkų kalbos, kurių vienoje Dr. K. Grinius iškėlė origi-
nalia mintį: „Geriausias būtų jam paminklas, kaip tikra-
jam Lietuvos ažuolui, supilti pilialakni su ažuolu viršūnė-
je.“ Ir reikia laukti, kad iš vargų prisikėlus Lietuvai, dėl kurios Didysis Doktoras tiek dirbo ir kovojo, į ją Dr. Jo-
nas Šliūpas vėl grįš pelenų pavidale, o ant jų bus supil-
tas pilialaknis, kaip anais se-
nais laikais kad didžio garso lietuviams pylė.

Balgime Daktaro žodžiais: „Ką aš sugebėjau savo au-
dringame gyvenime padaryti, tai aš padariau. Būdamas il-
gą laiką pats vargo pelė, vis taip šokau, kaip mokėjau ir galėjau — ne sau naudos trokšdamas.“

J. Žilvinas.

atidarė duris, suriko chorą „Ieikite dešimt“, pati žaibiš-
kai sutūpė prie stalų, ir tuo būdu į gretimą kambarį su-
griuvo kiek tilpo, maždaug du šimtai. Per spūstį netekau še-
šių įvairiausių guzikų, sprogo-
kai rėis batų, taip laimingai išgelbėtas iš bombardavimų ugnies, o į nosies šnervę kaž-
kas įkišo degančią cigaretę.

Vargšė dalinimo komisija iš penkių žmonių neįstėjo žmo-
gaus durims varstyti. Vienin-
telis stovyklos policininkas lauke skaitė laikraštį ir, kra-
tydamas galvą, protestavo prieš Albanijos notą Didžiajai Britanijai.

Aš ir likusis šimtas grūdo-
mės iš paskos, vikresnieji apibėgo aplinkui ir sulipo pro langus; viena įžymė ponis pargriuvo ant dalintojų stalo, paliejo rašalą ir virsdama ap-
taškė komisijos pirmininko šviesų kostiumą; už lango vai-
kai mėtė kepurės į viršų ir rėkė: „Pirmyn, į kovą!“ At-
bėgo stovyklos komendantas, klakliai nusikvatojo ir nubė-
go atgal; kilniai pražilęs po-
nas, atskirtas nuo žmonos, šaukė keista, man nežinoma tar-
me:

— Acidokite mana žmonas! Aš nįgalu bi jos givenci!

O žmona, nusviesta prie stalo, staugė koloratūrinį — mezzo — sopranu:

— Man sulavžė dešynis ran-
kas!

Ir tvojo dešinė ranka taip į paširdi kaimyniniam dviejų metrų vyrui, kad tas nebe-
galėjo ištarti savo pavardės.

Visi žiauriai suprakaitavo ir tuoj išdžiūvo, kambarys prisipildė garų, panašių į debesis ir nedaug teturėjo, kad pra-
dėtų lyti.

Tada dalinimo komisija pri-
siminė patentuotą Gandžio iš-
radimą ir paskelbė pasyvų pasipriešinimą. Ji nustojo da-
lini baltinius ir demonstra-
tyviai užsirūkė cigaretes. Pa-
sirodo, Gandžio būta gero kombinatoriaus, ir demonstra-
cija paveikė. Mes šiek tiek nurimome. Po trijų valandų ir 44 minučių gavau:

a) Vyriskas ilgas apatines kelnes.

Jos yra tokios ilgos, kad vos uždengia gėdingąsias kū-
no dalis.

b) Vyriskus sportinius marš-
kinėlius.

Juos vilkėsiu kaip naktinius. Padalkos painiojasi apie kul-
nis.

DP GYVENIMAS IR ATEITIS

PABĖGĖLIŲ KLAUSIMAS JT ORGANIZACIJOS SUVAŽIA-
VIME — JAV KARO MINISTERIS APIE PABĖGĖLIŲ
SELPIMĄ — PASAI IŠVIETINTIESIEMS IR 44 VALANDŲ
— DARBO SAVAITĖ

Pabėgėlių problema pereitą savaitę vėl pradėta svarstyti JT žmogaus teisių ir socialinė komisijoje New Yorke. Problema yra labai svarbi ir sukėlė nuomonių skirtumą tarp Rytų ir Vakarų. Kai šis klausimas buvo svarstomas ūkio ir soc. taryboje, ten tie nuomonių skirtumai taip pat pasireiškė. Sovietų atstovas ten pareiškė, kad TSRS finansškai ne-
remiant numatoma pabėgėlių apgyvendinimo kituose kraštuose, kadangi jie turi grįžti į namus. Vyšinskis pe-
reitos savaitės žmogaus teisių ir soc. komisijos posėdyje pa-
žymėjo, kad pabėgėlių proble-
ma esanti skubi ir kompli-
kuota. Esą, reikia mažiau kal-
bėti, o daugiau dirbti. Svars-
tant IRO (Internationale Re-
fugie Organisation — Tar-
pautinės Pabėgėlių Organi-
zacijos) tarnautojų klausimą, Vyšinskis taip pat pasisakė prieš norvegės Lignez pasky-
rimą vadovybėn, tačiau, nežiū-
rint į jo protestą, ji vistiek buvo paskirta.

Britų atstovas savo kalboje pažymėjo, kad UNRRA sus-
tabdžius savo veiklą, arti-
miausiu laiku pabėgėlių proble-
ma atsidersianti kritiškoje padėtyje. Jis toliau pažymėjo, jog pabėgėlių tarpe yra asme-
nų, kurie dabar į savo kraštus negali grįžti dėl politinių prie-
žasčių.

c) Vaikiškus baltinukus — šešerių metų mergaitę.

Šitie niekučiai budina mano tėviškus įgeidžius. Reiks pasi-
tarti su žmona. Baltinukai tiks naujagimiui.

d) Moteriškas šiltas apatines kelnes.

Jos yra tokios talpios, kad grįžęs namo, suruošiau links-
mavakarį. Į kelnes sulindom — aš, žmona, dukštė šešerių metų, du kaiminystėje gyve-
nančių fluchtlingų berniukai ir mano šeimnininkė, linksma švabė, mėgstanti patraukti sti-
praus mosto. Mes striksenome kelnėse po kambarį ir da-
navom:

O Tannenbaum, o Tannen-
baum,
wie schoen sind deine
Blaetter!

Rezultate, turiu prisipažinti, kad ir aš esu ne moderniškas. Atsilikau per šešerius ka-
ro metus. Neturėjau progos sekti užjūrio madas ir todėl mane stebina savotiškos bal-
tinių išmėros. Galimas daik-
tas, teks tapti konservatorium. Galimas daiktas, netrukus konservus aš pakeisiu vokiš-
ku maistu, o savo seną lietu-
višką kostiumą išversiu į ki-
tą pusę trečią kartą.

kad pabėgėlių klausimu šią savaitę iškilsia smarkūs deba-
tai, jei sovietai nepakelsią sa-
vo nusistatymo. Problema esanti svarbi ne vien iš hu-
manistinio, bet ir iš politinio taško.

Kai New Yorke eina karštos kalbos apie pabėgėlius ir kai tam tikrų valstybių atstovai amžinai pasisako pabėgėlių nenaudai, JAV karo ministeris Howard C. Peterson padaro pareiškimą, daug žadančių iš-
vietintiesiems. Jo pranešimu, sausio mėn. Kongrese busią paprašyta 100.000.000 dolerių aprūpinti ateinančiais biudžet-
tiniais metais išvietintuosius amerikiečių zonoje Vokietijoje. Ministeris pareiškė, kad išvietintieji JAV zonoje Vo-
kietijoje sudaro vieną jos didžiųjų problemų ir rūpinima-
sis jais esanti didelė sunkeny-
bė ir brangi našta. Tačiau pinigai būvę geram reikalui išleisti, ir tai buvęs didžiaus-
ias humanizmo reiškinys, ko-
kį pasaulis kada nors yra ma-
tęs.

Amerikiečių lietuvių dien-
raštis „Naujienos“ įsidėjo straipsnelį pabėgėlių reikalu, kuriame rašo: „Iki šiol išvie-
tintieji asmenys buvo betei-
siai. Jie turi daryti tai, kas jiems įsakoma daryti ir gy-
venti ten, kur jiems nurodo-
ma gyventi. Jų judėjimas yra labai suvaržytas, — be specia-
laus militarinės valdžios lei-
dimo Vokietijoje niekur ne-
gali keliauti. Tokia padėtis, žinoma, yra nepakenčiama. Neįmanomas dalykas, kad šimtai tūkstančių žmonių, ku-
rių vienintelis nusikaltimas yra tas, kad jie nenori tapti raudonųjų despotų vergais, bū-
tų pasmerkti parių (beteisių padarų) likimui. Ir štai iš Londono pranešama, kad tar-
pautinis beglių reikalams spresti komitetas nutarė iš-
duoti išvietintiems asmenims vadinamuosius „kelionės do-
kumentus“, kurie atstos pa-
sus. Sakyti dokumentai suteiksia daugiau teisių, negu Nan-
seno pasai. „Kelonės doku-
mentų“ išdavinėjimas prasi-
dės sausio 15 d.“

DP darbo srityje iki šiol būta daug neaiškumo: ką skaityti dirbančiais ir ką ne. Dabar amerikiečių oku-
pacinės valdžios įsakymu, nuo lapkričio 4 d. įvedama 44 va-
landų darbo savaitė bet ku-
rios kategorijos dirbantie-
siems, jeigu jie nori turėti teisę į papildomą maistą. Šis nuostatas taikomas dirban-
tiesiems tiek stovyklose, tiek už jos ribų, lygiai darbininkams kaip ir tarnautojams.

SPORTO APŽVALGA

SPORTO DVASIOS PERGALĖ

Ne kartą esame užsiminę, kad mūsų sportinis gyvenimas tremtyje kartais neišsivienia tam tikrų juodulių. Reikia gerokai pasitempti, kad sportinis gyvenimas ir šiais nedėkingais laikais išliktų skaidrus ir atitiktų visus klasiškus reikalavimus. Budėti tenka visą laiką ir į sportininko — džen-telmeno formavimą atkreipti-
nas visuotinis dėmesys. Šian-dien duosime pavyzdį, iš ku-rio galima daug pasimokyti.

Grijkime į Amsterdamo olimpijadą, 3000 m klūtinis bėgimas. Imant vieną iš pir-mųjų klūčių, Nurmi slysteli ir visu ilgiu išsitiesia vandens klane. Pirmavęs Duchesne iš-girdo, kaip užpakaly jo didy-sis suomis krito į vandenį. Iki šios akimirkos prancūzas ga-lėjo taip galvoti: — Aš turiu bėgti su Nurmio, kas per ne-sekmė! Ir štai, štai puiki, dė-kinga proga! (leidžiamie toliau kalbėti Duchesne lūpomis). Nurmi kapstosi vandens klan-e. Pirmyn, Duchesne, šian-dien tu gali laimėti!

Taip galėjo Duchesne gal-voti ir samprotuoti. Betgi Du-chesne nenusileidžia iki to eilinio lygmens ir, nieko ne-laukdamas, ištraukia Nurmį iš vandens.

Tai nėra eilinis nuotykis. Duchesne nugalėjo ne savo priešininką, bet dar sunkes-nės varžybos — jis nugalė-jo save patį. Ir tai pati di-džiausia pergalė.

TARSTOVYKLINĖS ŠACH-MATŲ RUNGTYNĖS

Seedorfas. Neseniai čia vie-šėjo Oldenburgo lietuviai šach-matininkai ir sužaidė tarpstovyklinės šachmatų rungtynės su Seedorfo šachmatininkais. Oldenburgą atstovavo: meiste-ris I. Zalis, V. Zukaitis, F. Subačius, J. Vengrys ir J. Di-džbalis; Seedorfa — Slemonas, Baltutis, J. Čaplinskas, Nakas ir A. Kutka. Rungtynės baig-tos lygiomis 5—5. Atskirų su-sitikimų rezultatai: Zalis — Slemonas 2—0, Zukaitis — Bal-tutis 2—0, Subačius — J. Čap-linskas 0—2, Vengrys — Na-kas 0,5—1,5, Didžbalis — A. Kutka 0,5—1,5. Meisteris I. Zalis davė simultaną 14—kai Seedorfo stovyklos šachmati-ninkų; 11 partijų jis laimėjo ir tris pralaimėjo (prieš Sle-moną, Antanaitį ir Grišką).

SPORTAS WIESBADENE

Wiesbaden. Pasibaigusios gimnazijos krepšinio rudens pirmenybėse pirmąją vietą iš-kovojo aštuntoji klasė. Jau-nesniųjų grupėje pirmoji vieta teko II klasei. Pirmenybėse dalyvavo 43 dalyviai.

Sportinio bendradarbiavimo dvasia neatsiranda savaime ir ji neišmokstama. Tam tikrų sportinės dvasios pradmenų mes užtikiname dažnose varžy-bose. Priešininkai pasisveiki-na, baigę rungtynes taip pat, tuo įrodydami, kad jie niekad nenustoja likti draugais. O sportinė dvasia yra didelis veiksnys. Pradedama sporte, o vėliau išeinama į gyvenimą, į kitas sritis, į profesinį dar-bą, gal būt, ir į politiką. Argi reikia aiškinti, kad kas kada išugdyta, tas lieka visiems lai-kams, ir šia prasme sportinė dvasia gali daug patarnauti.

Ir taip sportas išeina į platesnę plotmę. Sportas tuo pačiu nėra vien siekimas ge-resnės pasekmės aiškėje.

Norint tai pasiekti, reikia pradėti nuo savęs. Savo klube,

savo komandoj, rungtyniau-jant su kitais. Reikia pradėti siaurą aplinkoj, o toji dva-sia netruks išplisti — pavyz-dys yra daugiau nei pamoks-lininko skurdūs, kabinete už stalo sudėstyti, žodžiai.

Duchesne ir Nurmi bėga to-liau. Nurmi pirmutinis ir čia pat Duchesne. Bet Duchesne šypsosi ir atsisako. Ir taip abu, daugiau kartu, kaip vie-nas paskui kitą, pasiekia baig-minę juoste. Abu — dvigubi laimėtojai.

Gal būt, tūlas pasakys — tai kvaila. Toks sportiniam gyvenime neturi ko ieškoti, — sudiev. Kas tuo stebisi ir ši įvyki vertina — tas yra ge-ram kely. Yra dar trečia kate-gorija — tų, kurie patys pa-našiai pasielgtų. Net ir tuo atveju, jei patiems tektų pralaimėti. Vis tiek, taip pasiel-gęs, bus tikrasis laimėtojas.

K. Čk.

IS AUTO SPORTO

Vienas žymiųjų auto lenk-tynininkų, Caracciola, jau 1929 m. yra iš Vokietijos per-sikėles į Šveicariją, kur prie Lugano jis turi puošnią vilą. Neseniai jis grįžo iš JAV, kur ketino gauti leidimą da-lyvauti Indianapolio lenkty-nėse. Bebandydamas naują modelį, Caracciola gana pa-vojingai susižeidė ir ilgesnį laiką praleido ligoninėje. Gri-žęs iš JAV, jis išsitarė apie Amerikos auto sportą. Ten nėra įprasta slėpti lenkty-nių auto motorus. Kiekvie-nas gali žiūrėti ir domėtis, kiek tik jam patinka. Tarp lenktynininkų vyriausia di-de-lis draugiškumas ir savitar-pio pagalba. Kitais metais Caracciola žada vėl vykti į

JAV ir dalyvauti lenkty-nėse. I klausimą, kaip yra su vo-kiečių lenktyniniais automo-biliais, jis atsakė, jog Auto-Union yra rusų zonoje ir ne-žinoma, kas iš to fabriko yra likę. Mercedes įmonės yra Stutgartėje, amerikiečių kon-trolė, ir kol kas gamina tik 3 bei 5 litrų mašinas. Carac-ciola su dviem šveicarų me-chanikais ruošia savo maši-ną. Tiesa, jam sunku varžy-tis su turtingomis firmomis, bet, kaip pastebi šveicarų žurnalistas, lenktynes nule-mia ne tiek pinigai ir me-chanikai, kiek pats važiuoto-jas. O Caracciola buvo ir yra sėkmingiausias lenktyninin-kas pasaulyje.

SPORTINĖS ISTORIJOS

Vieno žymaus Vienos fu-tbolo klubo pirmininkas, labai turtingas advokatas, nors pa-vyzdinčiai tvarkė klubo rei-ka-lus, bet pasižymėjo ir savo šykštumu. Savo privačiam gy-venime pirmininkas paprastai vengdavo daugiau išleisti, nei būtina reikalinga. Kartais net mažiau. Tuo turėdavo pro-gos įsitikinti ir austrų futbolo vadovas Hugo Meisl. Dažnai jam tekdavo susitikti su šyk-ščiuoju pirmininku pastarojo bute ir diskutuoti futbolo klausimais. Kartą pirmininkas išvyko į Amsterdamą susitarti dėl savo komandos gastrolių. Tik atvykęs, jis buvo nuste-bintas, kai jį pašaukė prie te-lefono kalbėti su Viena. Kal-bėjo Meisl. „Allo, daktare? Ar tai Jūs? Malonu išgirsti Jūsų balsą. Kaip vyko kelionė? Šiandien buvau stadione ir

mačiau mūsų komandą. Aš jums tvirtinu, kad Sindelaras buvo pažymėtinai formos. Tai buvo kažkas nuostabaus, kaip jis įkrito du įvarčius. Daug savo gyvenime esu matęs, bet...“ ir t.t. ir t.t. Meisl nepertraukiamai kalbėjo, tris minutes, šešias minutes. Paga-liau ir pirmininkas galėjo iš-terpti: „Klausykite, Hugo, la-bai džiaugiuos, kad Jūs man tai pasakojat ir draugiškai klausiat apie mano kelionę. Bet pasikalbėjimas Viena — Amsterdamas juk kaštuoja daug pinigų!“ — „Man tai nieko nekaštuoja“, atsiliepė Meisl, aš juk kalbu iš Jūsų biuro!“.

Baigminės Daviso taurės te-niso rungtynės bus gruodžio 26—28 d.d. Melburne, Austr-alijoje.

TRUMPAI IS VISUR

Britų vidut. sv. bokso čem-pionatą laimėjo 23 metų gele-žinkelio darbininkas Vince Hawkins, įveikęs ligšiolinį meistrį Roderick.

Belgijos bokso rinktinė (mė-gėjų) laimėjo Gothenburge prieš švedų rinktinę 6—4.

Čekoslovakų SK Bratislava gavo pakvietimą gruodžio mėn. žaisti 5 futbolo rungtynes Palestinoje (Tel Avive ir Jeruzalėje).

Švedų futbolo meistris Nor-koepping FC vieši Anglijoje ir laimėjo pirmąsias rungtynes prieš Charlton 3—2. Švedai turėjo ir daugiau progų, bet prastai šaudė.

Čekoslovakijos — Austrijos tarpvalstybinės futbolo rungtynės prie 55.000 žiūrovų bai-gėsi 4—3 (121) čekų laimėji-mu Austrų puolimui vadova-vu Binder, įkirtęs du įvar-čius.

Jugoslavijos futbolininkai įveikė Bulgariją 2—1 ir Al-baniją 3—2.

Tarpalijantiniame futbolo turnyre Anglija nukirto Olan-diją 8—0.

Italai vėl importuoja fut-bolininkus iš Pietų Amerikos. Siomis dienomis atvyksta trys žaidikai: Cerioni (Argentinos rinktinės puolikas), Zapiran (Urugvajaus rinktinės dešiny-sis sparninis) ir Bovio (iš 1944 m. Urugvajaus meisterio Penarol).

Naują pasaulio rekordą 30 mylių bėgime pasiekė anglas Holders per 3.16.04.0. Senas rekordas taip pat anglo Squi-res — 3.17.36.2.

Prancūzijos teniso rinktinė laimėjo prieš Angliją 8—4 (ha-lėje).

Čekoslovakijos boksinkinai Prahoje nugalėjo šveicarų 12—4.

Bristol gynikas Guy (22 m.) neseniai per Anglijos futbolo pirmenybių rungtynes įkrito įvartį iš 65 m. Anksčiau jis yra įmūšęs įvartį iš 84 m. at-stumom. Idomu, kad abu įvar-čiai pasiekti normaliose sąly-gose, be vėjo pagalbos.

Švedų lengvaatlečiai vieši Čekoslovakijoje. Lindberg su kartimi peršoko 4.03 ir Lar-son 400 m klūtinį prabėgo per 53.6.

FIFA PROTESTUOJA

FIFA (Tarptautinė Futbolo Sąjunga) pareiškė protestą prieš Stockholm numatytas Švedijos — STRS tarpvalsty-bines rungtynes, motyvuoda-ma tuo, kad STRS nepriklaus-o šiai sąjungai. Tačiau kyla klausimas, ar Švedija paklau-sys šio draudimo. Primintina, jog rungtyniauti kitoms valstybėms su Anglija, Skotija ir Irlandija niekad nebuvo drau-džiama, nors oficialiai jos FI-FAi nepriklausė.

MINĖJIMAI IR JU ORGANIZACIJA

Nepriklausomoje Lietuvoje rengdavome įvairius minėjimus, iškilmingai švėsdavome tautines ir valstybines šventes, jubiliejus ir pan.

Tremtyje, dar turime ir naujų, visai mūsų bendruomenei, ar atskiroms stovykloms reikšmingų datų.

Visose viešojo pobūdžio reikšmingesnėse šventėse išskiriami du momentai: oficialioji dalis ir pobuviai.

Oficialioji dalis. Šiai daliai priklauso vėliau pakėlimas ir nuleidimas, parodų ir sporto turnyrų atidarymas, iškilmingi aktai ir koncertai.

Parodas (dailės, spaudos, tautodailės) ir sporto varžybas (dažniausiai vadinamas turnyrais), paprastai atidaro UNRRos vadovai arba bendruomenių komitetų atstovai. Pagal seną paprotį, atidarant pasakomos atitinkamos kalbos, iškeliamą įvykio reikšmę, pažerama linkėjimų. Toliau žmonės, nežiūrint kokios tautybės bebūtų, paliekami su mūsų dailininkų paveikslais, liaudies dirbiniais, laikraščiais, knygomis ir kovojančiais sportininkais aikštėse. „Paliekami“ sakau todėl, nes žinau atsitikimų, kada parodose lankytojai klaidžiojo nesusivokdami kokią tautą išstatytieji darbai reprezentuoja: jokio paaiškinimo žodžiu, jokių paaiškinamųjų užrašų. Ir kągi — gerėdamiesi mūsų močiū audiniais — gyrė seses latves.

Tas pat pasakytina ir dėl sporto turnyrų. Čia taip pat dažnai stinga paaiškinamojo žodžio ir plakato ne tik lietuvių, bet juo labiau kitomis kalbomis. Į šitai mums reikalinga kreipti dėmesį ne tiek reklamai, kiek tam, kad svečiai žinotų kas, kur ir kaip. Gerau organizuotuose panašiuose parengimuose pasirūpinama ir garsintuvais, per kuriuos teikiama informacija, nurodymai svečiams ir dalyviams.

Iškilmingas aktas, paprastai, esti nuobodžiausias „numeris“ ten, kur šis reikalas netinkamai pravedamas. Čia, pagal seną šabloną, šalia būtinų kalbų, sveikinimų linkėjimų, ieško progos tūli asmenys pasirodyti su savo išmintimi ir gražbylyste. Šitai ir yra viso reikalo plūklas, nes tokie kalbėtojai minčių kartojimus publiką apsaugina žiovuliu. Iš šitos keblios padėties tėra vienintelis išsigelbėjimas: organizacinis komitetas privalo būti kietas kalbėtojų atžvilgiu ir, kai kuriais atsitikimais, būtina cenzūra ir laiko apribojimas. Čia tegali būti viena pagrindinė kalba ir tik aplink ją gali sukintis keliolikos žodžių svaikinimai ir linkėjimai. Ir vėl svetimų kalbų reikala išskyta visu aštrumu: negalima, kad pakviestieji pre-

zidiuman žmonės ir didelė dalis publikos nesuprastų apie ką kalbama, neleistina, kad nesuprastų sveikinimų tas, kuriam jie yra skiriami. Todėl būtiną (ir tai yra praktiškiausia), kad svarbiausios kalbos pagrindinės mintys būtų išverstos į anglų ar kitą kalbą ir išdalintos, o sveikinimai ir trumpi pareiškimai sutrauktai perteikiami žodžiu. Tas pat reikalinga padaryti ir su nelietuviškai pareikštomis mintimis — reikalinga kad suprastų ir tie, kurie sudaro auditoriją.

Dovanos teikiamos įvairiomis progomis, dažniausiai mūsų globa besirūpinantiems pareigūnams. Tai esmėje gražus paprotys, juo labiau, kad mus globojusiam kitos tautos žmogui įteikiame mūsų tėvynę primenantį gražų dalyką. Bet ir čia turi būti saikas. Tiksliau būtų įteikti mažiau, bet gražių ir prasmingų dalykų, kurie neapsunkintų gvaėjo ir apie mūsų tėvynę bylotų.

Kaip visą šventę, taip ir iškilmingą aktą reikalinga tinkamai organizuoti ir mokėti jį pravesti. Negalima leisti vadovauti, ar imtis vadovavimo tam, kuris neturi orientacijos ir sugebėjimo. Nepateisinama, kad pirmininkaujantis, kviesdamas garbės prezidiuman asmenis, į juos pirštu rodytų, sakydamas: „Kviečiu dar kapitoną... na, tamsta... pavardės nežinau...“ „Kviečiu lyderį... lyderį...“. Gera, kad pirštu kviečiamieji, nesuprassdami lietuviškai, suprato tarptautinę pirštų kalbą. Sutinku, kad jų kvietimas nebuvo numatytas, jie netikėtai atvyko, bet šiuo atsitikimu jų pavardės buvo galima sužinoti.

PROPAGANDINIAI ATVIRUKAI

Dailininkas Paulius Augius neseniai išleido penkių rūšių spalvuotus atvirukus, kurie yra skirti Lietuvos propagandos reikalui. Du šių atvirukų vaizduoja tautiniuose mūsų drabužiuose lietuviškąjį šokį, toliau — Lietuvos kryžiai, Tėviškė ir Namai.

Norėtusi stabtelėti kiek prie P. Augiaus pieštųjų mūsų tautinių drabužių, kurie, atrodo, svetimtaučiai duos klaidingą vaizdą. Vienaspalviai (mėlyni ir raudoni) moterų sijonai tikrai mūsų lietuvių neišsijonami, lygiai kaip per gilus „dekolte“, iš po kurio matytų ryškiųjų (prancūziškų ar jugoslaviškų) spalvų papuoštas „apatinis“. Viena atvirukųje šokėjai karštai sukasi įsistoje į „žaseles“ — medinės klumpaitės, lyg tai būtų kokio olandai... O merginos partneris čia įsivilkęs į kažkokį švarkelį (ne drobinus

Arba vėl, pirmininkas visiems dėkodamas pareiškė „nuoširdžią padėką“ ponioms už atliktą darbą virtuvėje (!). Padėka — kurtuazijos dalykas, bet kuo paaiškinti tokio dėkomo reikalą. Publika juk nežinojo, kad pirm. turėjo galvoje pobuvio ruošėjas. Programoje apie tai nebuvo parašyta. O svarbiausia, padėkai pareikšti buvo progų ir vėliau.

Meninės dalies sąvoka yra labai plati. Čia gali būti dideli koncertai, vienas kitas solinis numeris, deklamacijos, literatūrinų kūrinių skaitymas ir pan.

Kada ruošiamos kokios iškilnės teliečia tik vienos stovyklos vien mūsų bendruomenę, tada gali scenoje bet kas pasireikšti.

Žinoma, jeigu stovyklos gyventojai turi storus nervus ir daug kantrybės. Bet platesnio masto šventei, kurios meninę programą išpildo kelių tautų menininkai ir svečių tarpe esti daug nelietuvių, į scena negalima leisti nemokantį dainuoti chorą, šokėjus ar solistus. Čia lemia ne kiekybė, bet kokybė. Negera dar ir tai, kada meninė dalis esti labai ilga. Visokiems koncertams pakanka 1,5 val. Išimtis tegali būti tik stipriems meniniams kolektyvams.

Rengėjai kartais nekreipia dėmesio būtiniausiems scenos ir salės įrengimams. Ir atsitinka, kad koncerto metu „mirkčioja“ elektros lempučių. Salėje dega visos šviestės, o scena ir koncertantai skendi tamsoje. Keičiant dekoracijas ar kitokius scenos įrengimus nėra kas tai atlikti. Parūpinus gėlių, jos įteikiamos antros ar trečios eilės dainininkui, o aplenkiami svarbesnieji.

(b. d.) J. Kaukas

KRONIKA

PRANEŠIMAS SKAITYTOJAMS IR PLATINTOJAMS

Nuo lapkričio 1 d. „Apžvalgos“ administracija iš Kirchheim/Teck perkelta į Nuertingą. Redakcijos ir administracijos adresas: (14a) Nuertingen, Katharinenstrasse 31/1. Einamoji sąskaita lieka ta pati: Apžvalga Giro-Konto Nr. 2255 in Sparkasse Kirchheim/Teck (14a).

GRĮŽO IŠ GASTROLIŲ ANSAMBLIS

Wiesbaden. Lietuvių Tautinis Ansamblis grįžo iš gastrolių britų zonoje, kur aplankė šias lietuvių stovyklas: Oldenburgo, Seedorfo, Wolterdingeno, Dragahno, Hannoverio, Lehtės, Watenstedto, Braunschweigo, Okerio prie Soslaro, Lebenstedto, Merbecko, Uchtės, Detmoldo, Blombergo ir Spakenbergo. Traukiniais ir sunkvežimiais ansamblis padarė virš 2.500 km kelionę ir per 54 dienas davė 44 koncertus: „Nemunas žydi“ 13 kartų, „Joninių vakaras“ su koncertine dalimi 15 k. ir religinės muzikos 6 koncertus. Detmoldo ansamblis aplankė rašytoją Dr. Vydūną, kuris pasveikino ansambliečius, linkėdamas jiems sėkmės ir jų troškimo išsipildymo. Atsidėkodamas už šiltus žodžius, ansamblis padainavo Dr. Vydūno parašytą dainą „Kur giria žaliuoja“ ir ilgiausių metų.

SKAUTAI ATSVENTĖ METINES

Weilheimas. Lapkričio 3 d. Weilheimo skautai minėjo savo metines. Po vėliavų pakėlimo ir pamaldų, salėje įvyko aktas, kuriame buvo perskaitytas tautininko sktn. Vanago įsakymas ir sk. v. B. Umbrašas tarė patrijotinio turinio žodį. Skautiško laužo programa atnešė daug džiaugsmo ir gražios nuotaikos susirinkusiems svečiams. Įdomios buvo septyniom kalbom padainuotos dainos ir kiti komiški skautų pasirodymai bei mažųjų paukštyčių šokiai.

(M. Gr.)

APŽVALGA

Lithuanian Newspaper. Permitted by UNRRA Team. Išėina 3 kartus per savaitę: antradieniais, ketvirtadieniais ir šeštadieniais. Leidžia ir redaguoja Redakcinė Kolegija. Ats. red. Alb. Valentinas. — Prenumerata 1 mėn. RM. 6,—; atskiras numeris 50 Pf. Redakcija ir administracija: (14a) Nuertingen, Katharinenstr. 31/1. — Ein. a-ta: Apžvalga Giro-Konto Nr. 2255 in Sparkasse Kirchheim/Teck (14a). Spaudžia: A. Gottliebs & J. Osswalds Buchdruck., Kirchheim/Teck.